

9. UN ESTIL «OCUPPY» DE SOSTENIBILITAT? JULIET B. SCHOR

[L'autora es professora del Boston College. Article publicat a *The Guardian* i traduït al català per Araceli Casado. Reproduït amb el permís de l'autora i de *The Guardian*.]

Amb el recent fracàs de les converses sobre el clima de Durban, l'esfondrament dels preus del carboni a Europa i la notícia que les emissions van créixer un percentatge record del 6% al 2010, és hora de tornar a avaluar l'enfocament econòmic del clima que predomina avui a les converses. La creació de mercats de carboni, la compensació de les emissions de carboni i la valoració dels ecosistemes parteixen de la premissa que la mercantilització i la creació d'incentius econòmics produiran resultats sostenibles. A molts ecologistes els agraden aquestes polítiques perquè semblen operar a favor, més que no pas en contra, de les nostres institucions i incentius econòmics. Però a mesura que les idees de mercat s'expandeixen i van deixant les seves empremtes ecològiques i de carboni, una de les evidents preguntes que se'n plantegen és si l'economia que predomina no s'ha convertit en part del problema.

És una de les conclusions que es podrien extreure de l'anàlisi del moviment Occupy Wall Street. En unes brevíssimes poques setmanes un grup heterogeni de menors de trenta anys ha estat capaç de transformar la conversa global al voltant dels temes econòmics tot centrant-se en tres punts bàsics, tots els quals són essencials per aturar el galopant canvi climàtic i els excessos ecològics.

El primer és el principi de la antieconomia: no tot té o hauria de tenir un preu. El moviment Occupy ens ha recordat que hi ha coses més importants que els diners. Entre elles hi ha la dignitat humana, la solidaritat, la llibertat d'expressió i la moralitat. Per contra, el pensament econòmic estàndard es basa en la premissa que qualsevol cosa pot ser monetitzada i que els perdedors sempre poden ser comprats pels guanyadors. La compensació es produeix per mitjà del diner en efectiu, l'equalitzador que serveix per a

qualsevol propòsit. Això pot funcionar per als casos de recursos corrents que van començar a estudiar els economistes, com ara la valoració d'un parc local o d'espècies d'importància menor, però és clarament erroni en el cas del clima. El valor d'una atmosfera no contaminada s'acosta cada vegada més a l'infinit. També estem arribant a aquesta part de la «corba» pel que fa a l'aigua, la terra cultivable i els ecosistemes oceànics. El fet d'haver segrestat el debat sobre el clima i haver-lo portat al terreny dels preus, els costos i els beneficis ha amagat els veritables problemes i ha impedit que hi puguem trobar solucions justes. El que hauríem d'estar discutint és una moratòria a les noves exploracions de jaciments de petroli i gas, així com un calendari per a la total eliminació per fases dels combustibles fòssils, en comptes de com la gent rica pot subornar la gent pobre per tal que els deixin seguir contaminant.

La qüestió dels rics i els pobres és la segona idea correcta del moviment Occupy. Pel que fa el medi ambient, la distribució és primordial. Pot ser que no sigui exactament una qüestió de l'1% contra el 99%, com diuen els manifestants, però no està gaire lluny d'això. El 7,5% superior de la població global és responsable de la meitat de totes les emissions, mentre que el 50% inferior no emet res en absolut. Aquest hauria de ser un dels punts de partida de les converses globals sobre el clima. I malgrat tot, en els models econòmics que dominen el debat sobre polítiques s'ignora aquesta crucial realitat. Enlloc d'això, els responsables dels models comencen per establir un resultat final «eficient». Si es preocupen per la distribució, ho fan només en una etapa posterior. Després de tot, d'acord amb l'enfocament estàndard anterior, als perdedors sempre els poden compensar els guanys obtinguts amb una millor política pública. Aquest és un procediment operatiu estàndard de la teoria dominant, i qualsevol estudiant d'Iniciació a l'economia en pot donar fe. Però és un enfocament defectuós.

Una de les raons és que la manca d'atenció a l'equitat al començament de tot el procés l'única cosa que fa és soscavar la possibilitat que les polítiques es puguin du a la pràctica. Només cal preguntar a alguns congressistes dels Estats Units, com ara Ed Markey i Henry Waxman, qui va incorporar els regals als contaminadors a les lleis climàtiques. Els economistes que hi van donar

suport ens van assegurar que així obtindríem resultats eficients. Les lleis van fracassar al final, en gran part a causa de les implicacions distributives que els opositors a aquestes van assenyalar com clarament injustes.

La raó menys obvia és que la distribució afecta als resultats, a diferència del que succeeix en els models de llibre de text. Hi ha ara un ampli cos de recerca sobre les maneres com la desigualtat de renda afecta la salut, el benestar, la mobilitat social i la qualitat dels contactes socials. Les emissions i la sostenibilitat s'han d'afegir al llistat. Tot i que hi ha menys investigació en aquest sentit, sabem que la gestió dels bens comuns és més satisfactòria amb una distribució més igualitària, que la reforma agrària redueix la desforestació i que la igualtat està relacionada amb d'altres variables que redueixen les emissions, com la reducció de la jornada de treball.

El darrer punt del moviment Occupy és que **l'1% ha pres l'Estat i ha distorsionat la democràcia**. Han parlat sobretot de la política monetària i fiscal però, a molts països, això no és menys cert pel que fa al clima i el medi ambient. A Nord-amèrica, el poder econòmic dels grans contaminadors els ha permès comprar polítics i obtenir resultats legislatius i en matèria de reglamentacions. Banyats amb diners dels germans Koch, de les companyies de carbó i d'altres contaminadors, els Republicans de la Cambra de Representants dels EUA han passat de negar el tema climàtic als intents de tancar l'Agència de Protecció Mediambiental (EPA per les seves sigles en anglès), mentre que, al Canadà, el govern de Harper, ebrí amb els beneficis de les sorres bituminoses, s'ha retirat del Procés de Kyoto. Curiosament, però, en la mida que el poder de les indústries energètiques ha crescut, les explicacions dels economistes (juntament amb els psicòlegs) de la manca d'acció política han anat en una direcció completament contrària: cap a la «neuroeconomia» i les històries sobre la inadequació de la ment humana per processar el risc, pensar de manera abstracta o retardar la gratificació. La paràlisi política és vista com una fracàs humà compartit vinculat al funcionament del cervell. Però aquesta és una explicació poc plausible en un món on éssers humans aparentment similars han calculat respostes àmpliament divergents. El moviment Occupy l'ha encertada. Les nacions més obstructionistes són les

que tenen els sectors energètics més poderosos, no un excés de gent amb el còrtex prefrontal massa petit.

Per molt malastrugues que hagin estat les darreres notícies ecològiques, els èxits dels membres del moviment Occupy haurien de generar una nova onada d'optimisme entre els ecologistes. El seu desafiament a l'economia en el poder ha reemmarcat radicalment el debat. Amb la justícia i la democràcia com a valors principals, en lloc de l'eficiència i els costos, encara podem tenir una oportunitat.